

Medietilsynet
Nygata 4
1607 Fredrikstad

post@medietilsynet.no

Innspill til FM-utredning: Fremtidig analog distribusjon av lokalradio

«Regjeringa meiner at kulturlivet, frivilligheita og medieoffentlegheita er sjølvstendige byggjesteinar i samfunnet. Dei skal kunne utvikle seg mest mogleg på eigne premissar utan statleg overstyring. Det offentlege skal leggje til rette for utvikling og eit mangfald av private og offentlege finansieringskjelder. Det er ei viktig oppgåve å verne om kulturarven vår.»

- Meld. St. 8 (2018–2019) Kulturens kraft — Kulturpolitikk for framtida

Norsk Lokalradioforbund ønsker en forlengelse av dagens FM-konsesjoner til 2031. Nedenfor begrunner vi vårt standpunkt.

Om Norsk Lokalradioforbund

Norsk Lokalradioforbund (NLR) organiserer 121 lokalradiokonsesjonærer over hele landet, som til sammen innehar 238 innholdskonsesjoner på FM og DAB. Vi representerer over 80% av bransjen, og medlemmene i forbundet er både store og små, fra Honningsvåg og Mehamn i nord til Lindesnes i sør. Våre medlemsstasjoner er av ulik størrelse og med ulike formålsparagrafer, både kommersielle og ideelle, herunder livssyns- og minoritetsradioer. Lokalradioene er en viktig del av det norske mediemangfoldet, bidrar til ytringsfrihet og demokrati og spiller viktige roller i lokalsamfunnene sine. Eiermangfoldet er stort, med stor overvekt av lokale eiere og selvstendige redaksjoner i hele landet. Ved siste telling var vi 365 ansatte i lokalradioene, i tillegg kommer rundt 2000 frivillige.

Våre medlemmer har erfaring med sendinger på alle tekniske plattformer. FM, DAB, internett, mobil og kabel/fiber-TV. Flere av våre medlemmer er anleggskonsesjonærer for utbygging av sendernet for DAB i Lokalradioblokka. Lokalradiovirksomhet på de ulike plattformene er utprøvd gjennom flere år, av et stort antall ulike aktører. Vi mener derfor at vi har et godt og solid referansegrunnlag når vi uttaler oss om fremtidig distribusjon.

NORSK LOKALRADIOFORBUND

ORG. NR. 961 128 641
MEDLEM AV NORSK PRESSEFORBUND

TOLLBODGATEN 2
4611 KRISTIANSAND

+ 47 22 40 27 20
+47 97 18 68 49

POST@LOKALRADIO.NO
WWW.LOKALRADIO.NO

Lokalradio som del av det norske mediemangfoldet

Mediebransjen er i rask endring. Internasjonale aktører som Facebook og Google tar stadig større markedsandeler i lokale annonsemarkeder, og truer både lokale og nasjonale aktører. I en slik situasjon mener NLR at myndighetene ved å forlenge konsesjonene på FM til 2031, legger til rette for fortsatt mediemangfold på radio, lokal nyhetsproduksjon, at lokalradioene blir økonomisk drivverdige, samt sikrer at lokalradioene overlever i konkurransen med både nasjonale radiokanaler og andre internasjonale medieaktører. Også i inneværende Stortingsperiode har politikerne uttrykt at lokalradioene har en sentral plass i mediemangfoldet.

«Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, konstaterer at lokalradioene gir et stort og viktig radiotilbud til befolkningen, og at de bidrar til et mediemangfold blant annet med dekning av lokale nyheter, samfunnsdebatt og kultur. Det er derfor viktig å legge opp til en politikk som legger til rette for sterke og livskraftige lokalradioer.»

- Innst. 14 S (2018-2019) Post 74. Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier.

Lokalradioene er bærebjelker i mediemangfoldet

Lokale medier, inkludert lokalradioene, er med sine avgrensede dekningsområder selve bærebjelken for mediemangfoldet i Norge. Aktørmangfold og stor eiermessig spredning tilfører medietilbudet bredde, variasjon og valgmuligheter som bidrar til å ivareta mangfold, samfunnsdebatt og ytrings adgang.

Lokalradioene er en viktig stemme i lokaldemokratiet

Lokalradio har sin styrke i formidling av lokal informasjon, politikk, kultur og underholdning. Med lokalt innhold som sitt sterkeste våpen innehar lokalradioen i mange tilfeller rollen som meningsbærende opposisjon til lokalavisen. Enkelte steder utgjør lokalradioen den eneste redaktørstyrte stemmen i lokaldemokratiet.

Lokalradio bidrar til å opprettholde lokal mediekonkurranse

Lokalradio bidrar til skjerpet konkurranse og en lokal mediearena der lokalavisenes monopolsituasjon utfordres i kamp om mediebrukere og kommersielle inntekter.

Lokalradioene er viktige bidragsytere for å fremme norsk musikk og norske artister

Lokalradioene er viktige brukere og formidlere av norsk musikk. Etter at de nasjonale kanalene ikke lenger har konsesjonsforpliktelser med krav til norskandel, er lokalradioene svært sentrale når det gjelder å løfte frem norsk, regional og lokal musikk.

Lokalradio utgjør et viktig korrektiv til eiermessig konsentrasjon og redaksjonell geografisk sentralisering

Fallende kommersielle inntekter i medie-Norge medfører at innholdsproduksjon konsentreres til kommersielt interessante geografiske områder, større andel brukerskapt innhold, mer klipp-og-lim journalistikk og stadig mer utstrakt bruk av stoffutveksling mellom redaksjoner innen samme mediekonsern. Lokalradio med sine selvstendige redaksjoner og

store eiermessige spredning spiller derfor en stadig viktigere rolle i et demokrati- og mangfoldsperspektiv.

Lokalradio er radiobransjens viktigste rekrutteringskanal

Lokalradio er kanskje viktigste rekrutteringskanal for journalister og programmedarbeidere til både NRK og andre nasjonale radiostasjoner.

Lokalradio tjener allmennhetens behov for informasjon, kultur og underholdning

Lokalradio står for en vesentlig og allsidig produksjon, egenfabrikkerte nyheter og annet redaksjonelt innhold av lokal karakter. Lokalradioen fremmer lokal identitet og kultur, og er viktig som sosial aktør, samlingspunkt, utfordrer og folkeopplyser.

Lokalradio tilfører bredde i mediemangfoldet

Mediemangfoldet berikes av nisjeradioer, slik som livssynsradioer, studentradioer og radio for særinteresser av ulike slag. Nisjeinnhold vil ofte ikke ivaretas på samme måte av de nasjonale kringkasterne, og således blir betydningen for mediemangfoldet viktigere. Nisjeradioene understøtter også inkluderingsarbeid og frivillige organisasjoner, viktige bærebjelker i et velfungerende demokrati.

Tidligere Stortingsbehandling av distribusjon for lokalradio

I forbindelse med arbeidet med digitalisering av norsk radio ble det i Meld. St. 8 (2010-2011) *Digitalisering av radiomediet* fastslått at de nasjonale kanalene skulle slutte å sende på FM i 2017. Lokalradioenes interesser skulle ivaretas, og de fleste få fortsette å sende på FM:

«Ein viktig føresetnad for ein vellykka overgang til digital radio er at interessene til lokalradioane blir ivaretekne på ein fullgod måte. Departementet foreslår at dei fleste lokalradioane bør ha høve til å sende på FM også etter 2017. Departementet vil i 2015 avklare konkret kva grupper lokalradioar som skal ha denne moglegheita.»

- Meld. St. 8 (2010–2011) Digitalisering av radiomediet

I Meld. St. 24 (2014-2015) *Rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet* ble det så bestemt hvilke lokalradioer dette skulle gjelde, samtidig som man la rammene for hvordan lokalradioene som ønsket det, skulle digitaliseres. FM-konsesjonene ble forlenget til 31.12.2021, og man iverksatte utbygging av DAB for lokalradio i Lokalradioblokka. Stortinget sluttet seg til dette.

Fremtidig analog distribusjon av lokalradio i FM-nettet – forlengelse av dagens konsesjoner

Vi er kommet så langt i gjeldende konsesjonsperiode at lokalradioene opplever at vi trenger avklaring om ytterligere forlengelse på FM for å ha forutsigbarhet knyttet til videre drift. Usikkerheten knyttet til hvordan lokalradioene skal driftes etter 2021 er også bemerket av flere av dagens regjeringspartier, som her i innstillingen til Meld. St. 24 (2014-2015) *Rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet*:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti er positive til at lokalradioer utenfor storbyer har fått en forlengelse på fem år. Samtidig er disse medlemmer bekymret for hva som vil skje etter disse fem årene.»

- Innst. 370S (2014–2015)

Lokalradioene som har økonomi til det investerer i parallell distribusjon på DAB for å kunne være tilgjengelig på samme plattform som de nasjonale aktørene. Disse lokalradioene opplever usikkerhet knyttet til investeringene de foretar. Lokalradio har ikke klart å hente kommersielle inntekter fra sine sendinger på DAB. Spørsmålet om fortsatt FM-distribusjon er derfor tett knyttet til både spørsmålet om videre drift, og mulighetene til å fortsette digitalisering. NLR har derfor, på vegne av våre medlemmer, tatt til orde for at det bør besluttes å forlenge dagens konsesjoner videre etter 2021, fortrinnsvis til 2031, som er utløpstidspunktet for gjeldende konsesjoner på DAB.

Den pågående digitaliseringen, i kombinasjon med en generelt krevende utvikling i mediemarkedet gjør at det vil være vanskelig for lokalradioene å gå gjennom en ny søknadsrunde for analog kringkasting. Stortinget la også dette til grunn forrige gang man diskuterte FM-distribusjon av lokalradio:

«Komiteen mener det er positivt at regjeringen foreslår å forlenge konsesjonene for lokalradioaktørene som fortsetter på FM-nettet med fem år, slik at lokalradioene kan bruke sine ressurser på digitalisering fremfor på en ny søknadsrunde for analog kringkasting.»

- Innst. 370S (2014–2015)

I dagens situasjon mener derfor NLR det er mest hensiktsmessig å forlenge dagens FM-konsesjoner. Dette fordi:

Lokalradios infrastruktur på FM er uten offentlig kostnad

Lokalradio har finansiert, eier og drifter sine FM-sendere selv. Lokalradios distribusjon over FM medfører ingen kostnad for det offentlige. Lokalradio har over tid investert betydelige økonomiske midler i infrastruktur. Investeringer som blir verdiløse om FM-nettet slukkes.

FM-distribusjonen er rimelig i drift

De fleste FM-anlegg for lokalradio har lav eller ingen driftskostnad. I praksis utgjøres driftskostnadene av strømutfgifter og eventuell innplasseringsleie hos eksterne stasjonseiere, i tilfeller der lokalradio ikke eier sendepunkter selv.

Lokalradioene vil ikke kunne bære kostnadene til fjerning av FM-nett

Lokalradioene vil selv være ansvarlige for å nedmontere og fjerne FM-utstyr og antenner på sine sendestasjoner. Rivning og destruering av utstyr vil utgjøre en betydelig kostnad for bransjen, med leie av teknisk personell, mastemontører og kostnader til miljøsanering. For lokalradioer med større antall sendepunkter vil kostnadene være høyere enn det radioene kan håndtere.

Lokalradio på FM er en viktig beredkapsressurs

Mange lokalradioer har etablert samarbeid med og inngår som en del av beredkapsplanene til både kommuner og fylkeskommuner. Lokalradioene har som oppgave å gi folk nødvendig informasjon i lokale og regionale krisetilfeller. Lokalradio har fungert som en viktig informasjonsressurs i krisehåndteringen ved en rekke beredkaps hendelser som flom, skogbrann, skred, gasslekkasjer og andre større ulykkeshendelser de seneste årene. Lokalradio på FM er i mange tilfeller kun avhengig av elektrisitet for å fungere, og er derfor mindre sårbar enn andre sammenlignbare informasjonskanaler.

Det finnes lett tilgjengelig teknisk kompetanse

FM er teknisk sett et mye enklere radiosystem enn DAB. Det finnes mye teknisk FM-kompetanse i bransjen. De fleste lokalradioer har dedikert personell som er i stand til å drifte, feilrette og vedlikeholde egne FM-nett. Det samme er ikke tilfellet for DAB.

Det finnes et mangfoldig utvalg og fordelaktige priser på teknisk utstyr

FM er radiostandarden over store deler av verden. Dermed finnes et mangfoldig utvalg av produsenter og leverandører av teknisk utstyr. Økt etterspørsel medfører stort produktutvalg og prisgunstige alternativer. Tilbudet av tilsvarende for DAB er begrenset, og dermed vesentlig dyrere.

Lokalradioen har god FM-dekning i sitt primære nedslagsområde

Mange lokalradioer har foretatt gradvise investeringer i senderanlegg og infrastruktur for å finsikte dekning og tette hull innenfor eget konsesjonsområde. Ofte er det et omfattende nettverk av sendere som ligger til grunn for at befolkningen i et nedslagsfelt skal kunne ta inn lokalradio. I mange tilfeller har konsesjonsområder store geografiske avstander, spredt befolkning og komplisert topografi. Å etablere tilsvarende på DAB er svært kostnadskrevende.

FM er bedre tilpasset lokale markedsforhold

Konsesjonsområdene for FM er i større grad en DAB-regionene synonyme med naturlige lokale handelsdistrikter. Konsesjonsområdene er dermed bedre utgangspunkt for kommersiell lokalradiodrift.

Det finnes fortsatt et betydelig antall FM-mottakere

Det finnes mange gjenværende FM-radioer i den norske bilparken og i norske hjem. Dette er også viktig i beredkapsammenheng. Stort sett alle DAB-radioer som selges i dag har også integrert FM-radio.

FM vil være eneste mulige kringkastingsplattform for mange lokalradioer

De geografiske områdene avsatt til lokal-DAB er store og av praktiske og økonomiske grunner etableres lokale DAB-anlegg i stor grad i tilknytning til tett befolkede områder, med kommersielt grunnlag og flere aktører som kan dele på regningen. Utkantstrøk og distrikter med lav og spredt befolkningsdekning blir nedprioritert, fordi det her er vanskelig å skape inntekter som sikrer prosjektet bærekraftig økonomi. Et betydelig antall lokalradioer vil trolig ikke få tilbud om å sende på DAB, fordi utbygging ikke vil være økonomisk bærekraftig.

Lokalradio trenger FM for å forbedre DAB-dekningen

Lav utbyggingshastighet og det faktum at de fleste regioner i Lokalradioblokka aldri vil få fullgod dekning, gjør at lokalradio som sender på DAB ofte er avhengig av supplerende dekning på FM. Når en bilradio forlater en DAB-senders dekningsområde vil den automatisk og sømløst overføres til en annen sender med dekning. I mange tilfeller, vil dette være en FM-sender, fordi FM-nettet er bedre utbygget. DAB-nett for lokalradio vil oppleves som ustabile og dårligere enn de riksdekkende tilbudene, uten tilleggsdekning fra FM.

FM er den foretrukne lytteplattformen for lokalradio

I de tilfeller der lokalradio sender både på FM og DAB oppgir 75% av lytterne at de hører på FM*. Lokalradioer som kun sender på DAB har enten svært lave lyttertall, eller i mange tilfeller problemer med i det hele tatt å dokumentere lytting. FM er derfor den overlegent viktigste lytteplattformen for lokalradio.

** Kantar Media på oppdrag fra Norsk Lokalradioforbund i uke 17-35 2018.*

FM finansierer både utbygging og videre drift av lokal-DAB

Utbygging av lokale digitale kringkastingsnett samt leiekostnader, vedlikehold og øvrig drift, finansieres med midler fra lokalradioenes drift på FM, i kombinasjon med offentlige tilskudd. Det er fra FM-sendinger lokalradio henter sine inntekter. Manglende forutsigbarhet i forhold til konsesjonsutløp, gjør at det er mindre investeringsvilje i bransjen.

Det nasjonale digitale skiftet er ikke i fare

De nasjonale kanalene har fullført sin overgang fra FM til DAB, og usikkerheten knyttet til om lokalradio ville kunne forsinke denne er fjernet. Lyttertallene for de nasjonale aktørene er tilbake på tilsvarende nivåer som før den nasjonale FM-slukkingen.

En FM-slukking vil velte utbyggingene i Lokalradioblokka

Lokalradioenes felles DAB-anlegg i Lokalradioblokka er avhengig av et visst tilfang av leietakere med sunn økonomi. Settes lokalradioøkonomien på FM i fare vil dette kunne gjøre at aktører forsvinner, og gi ringvirkninger også for de påbegynte digitale sendernetene.

FM-båndet kan ikke benyttes til annet enn radio

Bruk av frekvensbåndet mellom 87,5 MHz og 108 MHz er reservert FM-kringkasting i internasjonale overenskomster. Ettersom de aller fleste land som har sluttet seg til disse avtalene ikke har planer om å slukke FM, vil frekvensene fortsatt være bundet opp internasjonalt i mange år framover.

Utfordringene med DAB som eneste distribusjonsplattform for lokalradio

Mange lokalradioer ønsker parallell distribusjon på DAB for å være tilgjengelige på samme plattform som de nasjonale kanalene, men kan ikke basere seg på DAB alene. På grunn av sendetekniske-, geografiske-, konkurransemessige- og økonomiske begrensninger, er ikke DAB like egnet for distribusjon av lokalradio som FM. Innføringen av DAB i Norge ble drevet frem av de riksdekkende radiokanalene, basert på deres behov. Ikke i noe land har DAB-prosjekter vært initiert av lokalradio eller lokal kommersiell kringkasting. En tvungen

overgang fra FM til DAB for lokalradio vil gjøre at man går fra en distribusjonsform uten kostnad for det offentlige til distribusjon avhengig av nær 100 prosent statsstøttefinansiering. Det finnes ikke lokalradioer som kun sender på DAB og er kommersielt drivverdige. Lokalradio på DAB vil ha behov for støtte til investeringer i infrastruktur, til å finansiere driftskostnader og til å dekke løpende transmisjonsleie. FM er nøkkelen til digitalisering av lokalradiobransjen.

At digital distribusjon er økonomisk krevende for lokalradio er også noe Stortinget er oppmerksomme på. Dette kommer blant annet til uttrykk i innstillingen til Meld. St. 24 (2014-2015) *Rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet*:

«Komiteen viser til at digitalradiomeldingen gjaldt digitalisering av det riksdekkende radionettet, og at de minste lokalradioaktørene i utgangspunktet skulle få mulighet til å fortsette å sende på FM-nettet etter vedtatt slukkedato. Dette fordi en overgang vil være økonomisk krevende for en rekke mindre ressurssterke lokalradioer som vil trenge tid til å tilpasse seg et teknologiskifte, et hensyn komiteen mener det er viktig å ivareta.»

- Inst 370S (2014–2015)

Om utbygging og drift av DAB-sendernett for lokalradio

«DAB er godt eigna til radioverksemd på lands- og regionalbasis, men er av tekniske orsakar mindre eigna for lokalradioverksemd. Førebels er det for tidleg å seie kva som vil vere den den beste løysinga for lokalradioane. Oppgåva til styresmaktene må vere å medverke til at den løysinga som aktørane sjølve meiner der den beste, kan gjennomførast.»

- Meld. St. 62 (1996-1997) Kringkasting og dagspresse

Utbygging utløser store investeringsbehov for en økonomisk presset bransje

Utbygging av effektive og konkurransedyktige DAB-nett for lokalradio er kostnadskrevende. Sammenlignet med FM er investeringer i DAB-utstyr som sendere og antenner svært kostbart. I tillegg kommer engangsinvesteringer som anleggsbidrag, linjefremføring og montasje for sendepunkt. På grunn av de lokale DAB-regionenes store geografiske utbredelse vil et typisk lokalt DAB-nett, selv med begrenset regiondekning, bestå av et betydelig antall sendepunkt. Anleggskonsesjonærene som er ansvarlig for utbygging må dermed påta seg store investeringskostnader.

DAB medfører betydelig høyere driftskostnader

Lokalradioenes FM-anlegg har lave eller tilnærmet ubetydelige driftskostnader, mens situasjonen er motsatt for DAB. På FM kan en omformer ta imot en frekvens og sende signalet videre ut på en annen. DAB krever signalmating fra radiolink eller fiber direkte til hvert sendepunkt. Anleggskonsesjonærene må derfor enten investere i linkutstyr eller

etablere og betale leie for dedikerte sendelinjer. DAB-utstyr er større, og krever mer plass på sendestasjonen. Dette medfører høye innplasseringskostnader for lokalradioene. I tillegg til leiekostnadene kommer vedlikehold, drift og høyere strømkostnader. Driftskostnadene er ofte mellom 5.000,- og 10.000,- kroner pr. måned pr. sendepunkt. Høye investerings- og driftskostnader medfører høyere leiepriser for lokalradioene.

Sen etablering på DAB resulterer i høye anleggsbidrag fra stasjonseiere

Dersom strømforsyning eller lagringskapasitet på attraktive sendestasjon/masteanlegg tilhørende stasjonseiere som Norkring, Telenor eller andre er maksimalt utnyttet, er det leietakeren som etablerer seg sist på stasjonen som må finansiere oppgradering av anleggene. Lokalradio etablerer seg sent på DAB, kommer ofte sist i utbyggingskøen og kan derfor bli møtt med urimelig høye etableringskostnader.

De statlige tilskuddsrammene er små i forhold til behovet

Investeringsmidlene avsatt til digitalisering av lokalradio strekker ikke til. Dette bidrar til treg utbygging. I tillegg til tilskudd til investeringene er det også behov for etablering av forutsigbare støtteordninger for finansiering av fremtidige driftskostnader og sendeleie for leietakere i sendenettene. NLR vil bemerke at støtteordninger til programproduksjon har blitt vesentlig redusert til fordel for tilskudd til digitalisering. En slik omfordeling er uheldig. Fremtidig støtte til investeringer og drift av tekniske løsninger bør ikke gå på bekostning av tilskuddsordninger til programproduksjon.

Støtteordningens tilskuddstak fungerer som bremsekloss for digitalisering av lokalradio

Innretningen med støttetak hindrer nødvendig kontinuitet og progresjon for utbygging av lokal-DAB. NLR har fått forståelse av at det nå er bevegelse når det gjelder notifisering til ESA av denne tilskuddsordningen.

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti ber regjeringen vurdere å få notifisert tilskuddsordningen til lokalkringkastingsformål og digitaliseringstiltak i sektoren hos ESA.»

- Innst. 14 S (2018-2019) Post 74. Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier.

NLR mener dette er bra, og at det er viktig at dette kommer på plass før nye tilskudd skal bevilges.

Manglende tilgang på teknisk digitalkompetanse

Lokalradiobransjen mangler kompetanse og ressurser til å bygge ut digitale nett.

Lokalradioene er avhengige av eksternt bistand for å løse problemstillinger knyttet til utbygging av digital infrastruktur. Det er betydelig mer krevende å bygge ut digitale nett, da det fordrer inngående kunnskap om infrastruktur, tekniske løsninger og lokale forhold.

Utbygging av lokale sendernett for DAB er komplisert, og må planlegges til minste detalj for å sikre effektive og driftssikre nett, og for å hindre frekvensforstyrrelser overfor andre aktører. De nasjonale kanalene har satt bort utbygging til Norkring. Lokalradioene må av kostnadshensyn bygge sendernett selv. På tross av manglende kompetanse må radioene

dermed ta hånd om alt fra planlegging av sendernet, innkjøp og innløsning av utstyr, til gjennomføring av utbygging.

Snevert utvalg av leverandører og produsenter gir dyr infrastruktur og lang leveringstid

Investeringskostnaden for utbygging av effektive lokale DAB-nett ligger fremdeles høyt fordi det finnes få tilbydere av utstyr. Inntil etterspørselen økes, for eksempel ved at flere land går over til DAB, vil høye priser fortsatt være en realitet. NLR ser per i dag få tegn til at utstyr blir billigere.

Begrensede tilskuddsrammer bidrar til dårlig lokalt DAB-tilbud i distriktene

Fordi anleggskonsesjonærene i lokalradioblokka av økonomiske grunner først vil tilstrebe dekning i kommersielt attraktive områder, står spesielt distriktene uten tilbud. Lokalradioer som får støtte til utbygging har i hovedsak måttet prioritere bynære områder. Det er i hovedsak der det finnes potensielle leietakere, som kostnadene kan fordeles på.

DAB for lokalradio er mange steder dårlig utnyttelse av frekvensspektrum

I enkelte regioner av Lokalradioblokka vil det maksimalt være 1-2 kanaler som benytter seg av DAB-nettet. Resterende kapasitet vil stå ubrukt.

«Det bør etter departementets syn ikke være myndighetenes oppgave å peke ut den fremtidige tekniske standard for digital radio i Norge. Aktørene bør selv styre teknologivalg, så lenge det ikke går utover tilbudet av allmennkanaler til befolkningen eller medfører betydelige kostnader for forbrukerne.»

- Meld. St. 30 (2006-2007) Kringkasting i en digital fremtid

Drift av lokalradio på DAB

Lokalradioer som kun sender på DAB finner ikke bærekraftige driftsmodeller

Lokalradio har sendt på DAB siden 2015, men har så langt ikke økonomiske suksesshistorier å vise til. Selv om det ofte vises til at terskelen for å etablere seg som konsesjonær på DAB er lav, uten særlige krav for å få konsesjon, har innføringen av DAB for lokalradio kun medført ti nye aktører. Samtlige av disse, som er representert i både det kommersielle og ideelle landskapet, har negative driftsresultat og et betydelig samlet driftsunderskudd. Fem av aktørene har lagt ned virksomheten eller levert tilbake DAB-konsesjonene. Heller ikke de kapitalsterke nasjonale aktørene har klart å få økonomi i drift av lokalradio på DAB. Lokalradioene i storbyene som var drevet av de nasjonale aktørene var ment å digitaliseres sammen med de nasjonale kanalene. I ettertid ser man at ingen av lokalradioene fra de nasjonale aktørene overlevde overgangen fra FM til DAB, de er nå nasjonale kanaler, uten lokalt innhold.

Konkurransesituasjonen er langt tøffere på DAB

Kommersiell drift av lokalradio forutsetter markedsandeler av en viss størrelse, som ingen til nå har oppnådd på DAB. En lokalradio på DAB konkurrerer ofte med 30-40 nasjonale kanaler, mot tidligere 5-6 på FM. En slik konkurransesituasjon gjør det langt vanskeligere å oppnå

høye nok lyttertall til at lokalradioen blir attraktiv som annonsekanal. Lokalradio klarer i dag ikke hente kommersielle inntekter fra drift på DAB.

Lokale DAB-nett er ikke økonomisk bærekraftige uten FM i ryggen

Med få unntak er ikke DAB-nett for lokalradio lønnsomme. Det var tenkt at flere lokalradioer kunne dele på kapasitet og kostnader. Så langt er det ikke nok leietakere til å få lønnsom drift i de lokale nettene. Dermed må anleggskonsesjonærene mange steder subsidiere både investerings- og driftskostnader.

Lokalradio som sender utelukkende på DAB faller på lyttermålingene

Den tidligere populære lokalradioen Radio Sandnes er en få lokalradioer som tidligere sendte på FM, som nå kun sender på DAB. Stasjonen faller kraftig på lyttermålingene fra Kantar Media etter at de sluttet med FM-sendinger i 2017, og økonomien er kraftig forverret.

Størrelsen på DAB-regionene endrer musikkvederlaget for lokalradio

Tono baserer sitt vederlag på potensielle lyttere innenfor innholdskonsesjonens geografiske nedslagsfelt. Vederlagsberegningen tar ikke hensyn til hvor mye av området som er bygget ut. Det kan medføre økte vederlagskostnader for lokalradioene uten at radioen har flere lyttere, eller er i stand til å hente økte inntekter.

Støtteordningens udefinerte varighet gir manglende forutsigbarhet

Lokalradioene løper stor økonomisk risiko, når man ved å etablere seg på DAB påtar seg store transmisjonskostnader. For lokalradioer som baserer sine digitale investeringer og driftskostnader på tilskudd, fungerer støtten som kunstig åndedrett. Dersom den offentlige støtten avvikles, må lokalradio selv kunne bære økte driftskostnader og inngåtte leieforpliktelser.

Det hviler et for stort økonomisk- og solidarisk ansvar på anleggskonsesjonærene

Anleggskonsesjonærer påtar seg store økonomiske forpliktelser til både investering og drift av DAB-anlegg. De må forskuttere investeringer og må selv bære mellomværende driftskostnader ved lavt antall leietakere. En eventuell nedleggelse eller konkurs hos en anleggskonsesjonær vil kunne få fatale følger for leietakere i nettet som rammes, fordi disse da mister sin distribusjonsplattform.

Hvor lenge bør lokalradio få fortsette på FM?

NLR foreslår samme konsesjonsperiode på FM som på DAB, til og med 2031.

Både som innholds- og anleggskonsesjonærer i Lokalradioblokka opererer lokalradio på DAB nå med konsesjoner som varer til 31.12.2031. NLR tar til orde for å forlenge dagens FM-konsesjoner til samme dato. Gjennom en slik forlengelse vil lokalradioene sikres forutsigbarhet rundt videre drift, og til å kunne fortsette investeringer i parallell distribusjon på DAB, med de økte kostnadene det fører med seg. Det er grunn til å anta at lyttemønster for lokalradio vil endres i kommende år, og en slik forlenging vil la en sårbar bransje tilpasse seg dette gradvis. For den kommersielle delen av bransjen vil man kanskje måtte finne frem

til andre driftsmodeller, der drift på FM, og kanskje også tradisjonelle annonseinntekter, spiller en mindre rolle enn i dag.

Kun dersom en forlengelse på 10 år krever ny konsesjonsrunde mener NLR det er fornuftig å forlenge i en kortere periode. Slik vi allerede har argumentert for vil en ny konsesjonsrunde være for krevende for bransjen.

På hvilke vilkår bør lokalradio få fortsette på FM?

Lokalradio må ikke pålegges strengere konsesjonsvilkår enn i dag

Lokalradiobransjen er sårbar, og har i mange år vært preget av aktørfracfall og dårlig økonomi. Med forlengede konsesjoner på FM føler bransjen at de har fått et pusterom som har vitalisert mange radioer og gitt dem en ny giv. Dette gjør at flere lokalradioer tør å investere i parallell distribusjon på DAB, og mange investerer mer i redaksjon og programtilbud.

NLR er på generelt grunnlag skeptisk til konsesjonsvilkår og betingelser som detaljregulerer medier i forhold til innhold, økonomi, distribusjon eller samarbeidsformer. Etter vår mening bør bransjene selv finne frem til løsninger og samarbeidsformer som kan styrke aktørene i den rådende konkurransen. Lokalradio trenger kontinuitet, trygghet og forsvarlige rammer for å utvikle de redaksjonelle produktene og for å bli enda viktigere i den lokalt forankrede og brede samfunnsdebatten.

Med innføringen av DAB, uten tilhørende konsesjonskrav, fulgte samtidig færre krav til lokalt innhold i gjenværende FM-konsesjoner. NLR mener likevel det er mange år siden det har blitt produsert mer lokalt innhold i lokalradioredaksjonene enn nå. Det er også færre samsendinger. Lokalradioene tør å satse, og bransjen vet at det er det lokale redaksjonelle produktet som er nøkkelen til å lykkes.

Vi er takknemlige for det arbeidet som er iverksatt for å utrede fremtidig distribusjon av lokalradio i FM-nettet. NLR mener utfallet vil bli avgjørende for om man klarer å bevare lokalradioene som viktig del av det norske mediemangfoldet.

Sandnes og Kristiansand, 22.03.2019

Med vennlig hilsen
for Norsk Lokalradioforbund

Aslak Sommerfelt Skretting
Styreleder

Pål Lomeland
Daglig leder